

Μετοχή

Η μετοχή είναι και περίθετο (έχει τρία γένη και τρεις κληθεύσεις) και ρήμα (έχει χρόνους και διαθέσεις).

Μια μετοχή μπορεί να είναι ή συντηγμένη ή απόλυτη μέσα σε μια πρόταση. Όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι ένας από τους όρους της πρότασης, δηλαδή είναι ίδιο με το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης ή κάποιο άλλο όρο της πρότασης, τότε η μετοχή λέγεται συντηγμένη. π.χ. *Οδός ταύτα ελπίων ἐκκηδεύετο.*

Επαιση, όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι κάποια δοτική προσωπική, εφόσον έχουμε απρόσωπη σύνταξη και κάποιο ποιητικό αίτιο, εφόσον η σύνταξη είναι ποιητική, η μετοχή είναι πάλι συντηγμένη.

Όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι διαφορετικό από το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης μέσα στην οποία ανήκει, η μετοχή λέγεται απόλυτη. π.χ. *ἄνδρ' ἐπιστάτης πῶς ἄνθρωπος ζυλάσσεται.*

Η απόλυτη μετοχή των προσωπικών ρημάτων βρίσκεται σε πτώση γενική και ονομάζεται γενική απόλυτη. π.χ. *τούτων κραχθέντων τούτωντιόν ἐγγένητο.*

Η μετοχή των απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, σε ουδέτερο γένος και ενικό αριθμό και ονομάζεται αιτιατική απόλυτη. π.χ. *πολλάκις ἐλεονεκτῆσαι θυμὸν ἔζον οὐκ ἠθέλησαν.*

Συχνές αιτιατικές απόλυτες μετοχές είναι : *ἔον, ὄν, παρόν, ἔζον, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον, προσήκον, δυνατόν ὄν, ἀδύνατον ὄν, οἶόν τε ὄν, ῥαδίον ὄν, ὁδηλόν ὄν...*

Μερικές φορές η απόλυτη μετοχή των προσωπικών ρημάτων βρίσκεται σε πτώση αιτιατική και όχι γενική. Αύτη συνοδεύεται πάντοτε από το μόριο *ὡς* ή *ὥσπερ* και είναι αιτιολογική. Τη συναντούμε και στα τρία γένη και στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό. π.χ. *οἱ πατέρες ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἐργουσιν ὡς τὴν δμῶλιν ὁσκησιν οἴουσιν.*

Όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι ουσιαστική το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, αλλά τυπικά διαφορετικό, τότε η μετοχή βρίσκεται σε ονομαστική πτώση και λέγεται ονομαστική απόλυτη. π.χ. *οἱ Ἑλληνας ἔπραξαν ταῦτα λέγων ἕκαστος.*

Οι επιθετικές και οι κατηγορηματικές μετοχές είναι πάντοτε συντηγμένες.

Οι επιρρηματικές μετοχές μπορεί να είναι είτε συντηγμένες είτε απόλυτες.

Η μετοχή χρησιμοποιείται : α) ως επιθετικός προσδιορισμός και λέγεται επιθετική (αναλύεται σε αναφορική πρόταση), β) ως κατηγορηματικός προσδιορισμός ή ως κατηγορούμενο και λέγεται κατηγορηματική μετοχή, γ) ως επιρρηματικός προσδιορισμός (του χρόνου, της αιτίας κ.τ.λ.) και λέγεται επιρρηματική μετοχή.

Επιθετική μετοχή

Επιθετική είναι η μετοχή που συνήθως έχει άρθρο. Μερικές φορές συναντούμε επιθετική μετοχή χωρίς άρθρο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις αναγνωρίζουμε την επιθετική μετοχή απ' ότι προηγείται άμεσα το υποκείμενό της και μπορεί να αναλυθεί σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. π.χ. ἡ μάχη ἥ γενομένη

ἡ μάχη γενομένη

ἡ μάχη, ἥ ἐγένετο.

Η επιθετική μετοχή με άρθρο μπορεί να είναι ή επιθετική ή ουσιαστική. Αν η μετοχή προσδιορίζει κάποιο ουσιαστικό ή κάποια ουσιαστική αντωνυμία, είναι πάντοτε επιθετική και είναι επιθετικός προσδιορισμός του ουσιαστικού ή της αντωνυμίας. Υποκείμενο της μετοχής είναι το ίδιο το ουσιαστικό ή η αντωνυμία. Όταν όμως η επιθετική μετοχή με άρθρο προσδιορίζει κάποιο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας που προηγείται, μετοχή είναι παράθεση και όχι επιθετικός προσδιορισμός : π.χ. ἡμεῖς οἱ κεκτημένοι.

Ανάμεσα στο άρθρο και την επιθετική μετοχή παρεμβάλλονται πάντοτε οι όροι της μετοχής.

Η επιθετική μετοχή χωρίς άρθρο είναι επιθετική και μπορεί να είναι ή επιθετικός προσδιορισμός στο υποκείμενό της ή παράθεση, αν είναι χωρισμένη με κόμμα απ' αυτό. π.χ. ἡ μάχη γενομένη (επιθετικός προσδιορισμός).

• Η μάχη, γενομένη (παράθεση).

Αν η επιθετική μετοχή με άρθρο δεν προσδιορίζει κάποιο ουσιαστικό, τότε είναι ουσιαστική και χρησιμοποιείται όπως ακριβώς ένα ουσιαστικό. Υποκείμενό της είναι πάντοτε το άρθρο.

Κατηγορηματική μετοχή

Η κατηγορηματική μετοχή χρησιμεύει ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος. Μεταφράζεται με : να, ότι, που. Με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται: α.) τα ρήματα εἰμί, τυγχάνω, λανθάνω(= μένω απαρατήρητος), φαίνομαι, φανερός εἰμί, δῆλος εἰμί, οἶχομαι(= έχω φύγει), φθάνω(= προφταίνω), διατελῶ(= είμαι διαρκώς). Με τα ρήματα αυτά η μετοχή μεταφράζεται με ρήμα και το ρήμα με επίρρημα. π.χ. ἔλάνθανε τρεφόμενον τό στράτευμα, β.) τα ρήματα που σημαίνουν έναρξη ή λήξη, καρτερία και κόπο, όπως τα : ἄρχω, ἄρχομαι, παύω, παύομαι, λήγω(= τελειώνω, σταματώ), καρτερῶ, ἀνέχομαι, ἀπαγορεύω(= βαριέμαι), κάμνω κ.τ.ο. π.χ. ἄρξομαι λέγων, γ.) τα ρήματα που σημαίνουν ευεργεσία, νίκη, ήττα, αδικοπραγία, όπως τα: εὖ ή κακῶς ποιῶ, ἀδικῶ, χαρίζομαι, νικῶ, ἡττῶμαι, λείπομαι (= υστερώ)κ.τ.ο. π.χ. εὖ ἐποίησας ἀναμνήσας με, δ.) τα ρήματα που σημαίνουν μάθηση, μνήμη, γνώση, αίσθηση, όπως τα : αἰσθάνομαι, δρῶ, ἀκούω, εὗρίσκω, γινώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.τ.ο. π.χ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου, ε.)τα ρήματα που σημαίνουν δείξη, έλεγχο, αγγελία, όπως τα : δείκνυμι, ἀγγέλλω, ἐλέγχω, δηλῶ κ.τ.ο. π.χ. ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν ἢ τεθνεώς ; στ.) τα ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος, όπως τα : χαίρω, ἥδομαι, βαρέως φέρω, χαλεπῶς φέρω, ἄχθομαι, ἀγανακτῶ κ.τ.ο. π.χ. χαίρομαι ἀκούων ταῦτα. Με τα ρήματα αυτά η μετοχή μπορεί να χαρακτηριστεί και αιτιολογική.

οἶδα

Ασκήσεις

Να βρείτε το είδος των μετοχών στις παρακάτω προτάσεις :

- ‘Ἦδομαι ὑφ’ ὑμῶν τιμώμενος.
- ‘Ο φεύγων πόνους φεύγει τιμάς.
- Οἶδα τοὺς στρατιώτας γενναίους ὄντας.
- ‘Ορῶμεν τόν ποταμόν ὄντα βαθύν.
- ‘Ορῶ τά παρόντα πράγματα πολλήν δυσκολίαν ἔχοντα.
- Οὗτος ἐστί ὁ νικῶν.
- ‘Επτά ἡμέρας μαχόμενοι διετέλεσαν.
- ‘Εφθασεν Ἱατροκλῆς ἐλθὼν ἐκ Μακεδονίας.

Επιμέλεια : Δάλλα Ελένη